

به نام خدا

سلام

ممنون که از سنتوری ها دیدن کردید.

تیم پشتیبانی سایت سنتوری ها با مطالب خود، همواره میکوشد تا رضایت شما را جلب کند. باشد که این مطالب برای شما مفید واقع شود...

اگر درخواست، انتقاد و یا پیشنهادی دارید میتوانید از طریق راه های زیر با ما در میان بگذارید:

سایت: www.santouriha.ir

ایمیل: santouriha@yahoo.com

تماس: ۰۹-۸۴۷۰۹۳۷

در آخر از گروه موسیقی چکاوک و به خصوص نوازنده سنتور این گروه، جناب آقای محمد حیدری تشکر میکنیم که با حمایت های خود ما را یاری میکنند...

دستتورا

فنا مرزا پاپور

www.eghlid-music.blogfa.com

santouriha@yahoo.com

www.santouriha.ir

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران ۱۳۸۸

www.eghlid-music.blogfa.com
santouriha@yahoo.com
santouriha.ir

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، کدپستی ۱۶۱۱۹ - صندوق پستی ۴۷۷-۱۹۵۷۵
تلفن: ۷۷۵۰۲۴۰۰-۷۷۶۴۶۰۰۴-۵ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳
www.mahoor.com info@mahoor.com

دستور سنتور

فراهرز پایور

طرح روی جلد پریسا مهدی‌زاده
نست‌نگار ماهان نوری
طراحی دستور مهرنوش طلایی
چاپ بیست و سوم ۱۳۸۸
تعداد ۱۰۰۰۰ جلد
لیتوگرافی باران
چاپ و صحافی مؤسسه‌ی عالی آموزش و پژوهش و
مدیریت برنامه‌ریزی

© حق چاپ محفوظ است.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۶۴۰۹۱۵-۶ ISBN 978-964-640915-6

مقدمه‌ی مؤلف

همان‌گونه که رشد و تکامل آدمی وابسته به فرهنگ اصیل و قویم خانواده و تعلیم و تربیت تدریجی است و هرچه دقیق‌تر و صحیح‌تر و کامل‌تر باشد مواهب طبع سلیم قوی‌تر و شگفت‌انگیزتر می‌گردد، هر نوع تربیت و تعلیم نیز مستلزم وسایل و عوامل اصولی و سنجیده شده و ثمربخش است که طریق وصول به مقصود را روشن‌تر و نزدیک‌تر کند.

استاد فقید ابوالحسن صبا در طریق فراگرفتن ساز دل‌انگیز سنتور چند کتاب راهنما و مفید به نام ردیف سنتور تصنیف نموده که شامل قطعات ضربی و ابتکارات عالمانه‌ی استاد و حَقاً درخور کمال استفاده و تحسین است. این جانب ضمن تعلیم این کتاب به هنرجویان مبتدی به نکات دقیق و آموزنده‌ای متوجه شدم که هنرجویان سنتور برای پیشرفت اصولی و تدریجی مخصوصاً در طریق تقویت مضراب و نواختن آواز به کتابی مقدماتی‌تر از ردیف اول استاد صبا نیازمند هستند، زیرا تا قبل از آموختن انواع مضراب‌ها و شناسایی نسبی قواعد، اجرای ردیف‌ها و تجسم حالات، خاصه گوشه‌های آواز، کاری دشوار و طریقی بس ناهموار است که با تحمل زحمات طاقت‌فرسا و صرف سال‌ها وقت احیاناً به حصول مقصود می‌انجامد.

بدین انگیزه، در این کتاب با تقسیمات عدیده ساده‌ترین نوع مضراب‌های مورد نیاز مبتدیان بر مبنای تمرینات متناسب به منظور تقویت دست هنرجویان نگاشته و نموده شده و در ضمن آن از قطعات شیرین ردیف و آهنگ‌های محلی و تصانیف قدیم نیز استفاده شده است. هنرجویان با استعداد در اجرای دقیق و مداوم تمرین‌های بخش اول این کتاب حداکثر در مدت چهار ماه قادر خواهند بود قطعات ضربی و چهارمضراب‌های ردیف سنتور را به خوبی اجرا کنند و سپس به دنبال تکمیل بخش‌های باقی‌مانده‌ی این کتاب، برای اجرای آوازها از ردیف استاد صبا استفاده نمایند.

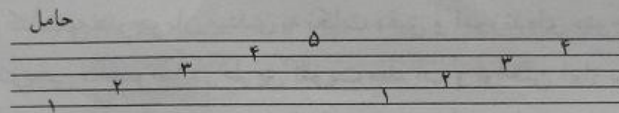
ناگفته نماند که مندرجات این کتاب با همه‌ی سهولت استفهام نباید در نظر هنرجویان به صورت خودآموز جلوه کند، زیرا شخصاً فراگرفتن موسیقی را به طریق خودآموز و بدون معلم صحیح و مفید نمی‌دانم و معتقدم کامل‌ترین موجبات فراگرفتن موسیقی فقط با نظارت و هدایت مستقیم معلم فراهم می‌گردد و شاگرد در هر جلسه با حضور استاد باید راه‌های پیچیده و ناشناخته‌ی وصول به این هنر جان‌پرور را بشناسد و ببیند تا به هدف عالی خویش برسد.

فرامرز پایور

مختصری درباره‌ی تئوری موسیقی

۱. برای نوشتن اصوات موسیقی احتیاج به علاماتی داریم که به وسیله‌ی آن‌ها اصوات را ثبت نماییم. این علامات به این شکل ● یا ○ هستند و به نام نت (note) خوانده می‌شوند.

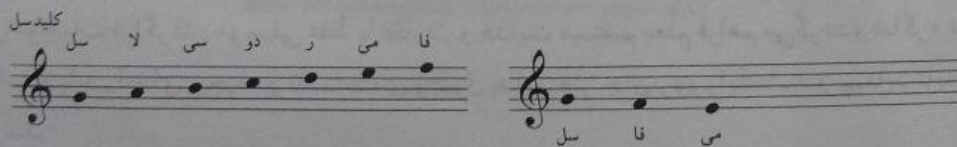
۲. نت‌های گفته شده در فوق را روی ۵ خط موازی و مساوی می‌نویسند و به این ۵ خط حامل می‌گویند. خطوط حامل از پایین به بالا شمرده شده و نت‌های موسیقی از چپ به راست بر روی و بین خطوط حامل نوشته می‌شوند.

شکل شماره‌ی ۱

۳. تعداد نت‌های موسیقی هفت است که اسامی آن‌ها به ترتیب عبارت‌اند از: «دو»، «ر»، «می»، «فا»، «سل»، «لا»، «سی». در سنتور این هفت نت سه بار تکرار می‌شوند که مجموعاً بیست و یک صدا در سنتور ایجاد می‌کنند. (به استثنای نت‌های «می» و «فا» که چهاربار تکرار می‌شوند).

۴. برای شناختن نت‌های موسیقی روی حامل علامتی به نام کلید سل ابداع شده که چنانچه در اول حامل قرار گیرد نتی که روی خط دوم نوشته شده به نام نت سل خوانده می‌شود. همان طوری که در بالا گفته شد چون نت‌های موسیقی ترتیب معینی دارند و به طور منظم دنبال هم نامیده می‌شوند، با معلوم شدن محل نت سل روی حامل محل بقیه‌ی نت‌ها نیز به سهولت معلوم می‌گردد.

شکل شماره‌ی ۲

■ نکته: «برای فراگرفتن نت‌های روی حامل باید آن‌ها را چندین بار رونویسی کرد و در ضمن نوشتن با صدای بلند نام آن‌ها را تلفظ نمود تا خوب به خاطر سپرده شوند.»

۵. همان طوری که گفته شد ۷ صدای موسیقی در سنتور سه بار تکرار می‌شوند به اضافه دو نت «می» و «فا» که چهاربار تکرار می‌شوند. با این ترتیب باید در روی حامل ۲۳ محل مختلف برای صداهایی که در سنتور موجود است در نظر گرفت. در شکل شماره ۲ فقط ۹ صدای آن شناخته و معلوم شد. برای نشان دادن بقیه نت‌ها روی حامل، چون محلی بر رو و بین خطوط حامل باقی نمانده، اجباراً باید آن‌ها را با خطوط کوچکی (خطوط اضافه یا خطوط تکمیلی)، مانند نمونه‌ی زیر نشان داد.

شکل شماره ۳

۶. معمولاً صداهای موسیقی دارای کشش‌های مختلفی هستند. مثلاً ممکن است گاهی نتی را به مدت زیادی به صدا درآورد و یا این‌که فوراً پس از به صدا درآوردن، آن را قطع کرد یا چندنت را دنبال هم اجرا نمود و یا در بین نت‌ها مقداری سکوت کرد. برای تعیین مقدار کشش نت‌ها و یا سکوت بین آن‌ها قدم آهسته‌ی سربازان را که تقریباً به گوش همه‌ی مردم آشناست مقدار معین کشش فرض می‌کنند و فاصله بین هر قدم را یک ضرب می‌نامند و به این شکل ۱ نشان می‌دهند (منظور همان خط عمودی است که به نت وصل شده) که نام آن را سیاه گذاشته‌اند. پس نتی که به صورت سیاه نوشته می‌شود باید یک ضرب یا یک قدم کشش داشته یعنی صدای آن به اندازه‌ی یک ضرب ادامه داشته باشد.^۱ به مدت کش نت‌های زیر توجه نمایید:

شکل شماره ۴

منظور از شکل فوق آن است که نت «سل سیاه» باید از شماره‌ی ۱ شروع و در ابتدای شماره‌ی ۲ ختم شود و بلافاصله با زدن شماره‌ی ۲، نتی «سی» زده شود و ادامه پیدا کند تا سر ضرب سوم، و به همین ترتیب کشش نت‌های سوم و چهارم تا ضرب بعدی ادامه یابد.

برای تمرین درس فوق کافی است که شما دست خود را روی میز به طور مساوی و منظم و با فاصله‌های زیاد

۱. باید توجه داشت که نت سیاه همیشه یک ضرب محسوب نمی‌شود ولی در اینجا فعلاً بهتر است سیاه را یک ضرب حساب کنیم.

برای اجرای چنگ‌های فوق دقت شود که باید کشش آن‌ها کاملاً مساوی بوده و تند و کند نشود، درست مانند ضربه‌های ساعت‌های بزرگ دیواری؛ البته چنگ‌ها را به دو نوع فوق که در بالا نشان داده شده می‌نویسند و هر دو نوع، چنگ خوانده می‌شود، یعنی هم به صورت پیوسته به یکدیگر (♩♩) و هم جدا از یکدیگر (♩♩).

۱۰. همچنین اگر بخواهیم در فاصله‌ی یک ضرب چهار نت اجرا کنیم آن‌ها را به صورت **دولاچنگ**

می‌نویسیم، مانند مثال زیر:

شکل شماره‌ی ۸

۱۱. و بالأخره اگر بخواهیم در فاصله‌ی یک ضرب هشت نت اجرا کنیم آن‌ها را به صورت **سه‌لاچنگ**

می‌نویسیم، مانند مثال زیر:

شکل شماره‌ی ۹

۱۲. اگر تمام ضرب‌ها و علاماتی را که برای نشان دادن آن‌ها گفته شد به دقت مطالعه و مقایسه کنیم نتایج زیر

را به دست خواهیم آورد.

الف) یک گرد دو برابر یک سفید است یعنی دو سفید تشکیل یک گرد را می‌دهند (از لحاظ ضرب و زمان).

ب) یک سفید دو برابر یک سیاه است. در نتیجه یک گرد چهار برابر یک سیاه، یعنی چهار سیاه مساوی یک

گرد و دو سیاه مساوی یک سفید است.

ج) یک سیاه دو برابر یک چنگ است. در نتیجه دو چنگ مساوی یک سیاه و چهار چنگ مساوی یک سفید و

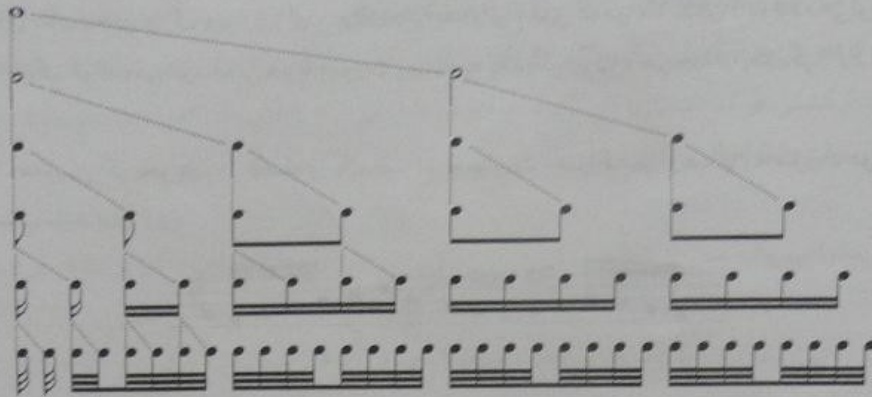
هشت چنگ مساوی یک گرد است.

د) یک چنگ دو برابر یک دولاچنگ است. در نتیجه دو، دولاچنگ مساوی یک چنگ، و چهار دولاچنگ

مساوی یک سیاه، و هشت دولاچنگ مساوی یک سفید، و شانزده دولاچنگ برابر یک گرد است. به همین ترتیب

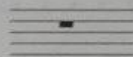
در مورد سه‌لاچنگ که نصف دولاچنگ است می‌توان حساب نمود.

نموداری از کشش نت‌ها و ارزش آن‌ها نسبت به یکدیگر:

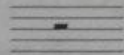
شکل شماره ۱۰

۱۳. همان طوری که برای کشش صداها علامات مخصوصی از قبیل سیاه و سفید و چنگ و غیره به کار می‌رود، برای سکوت‌ها نیز علاماتی انتخاب شده که به شرح زیر است:
الف) سکوت گرد که علامت آن خط کوتاهی است که زیر خط چهارم حامل قرار می‌گیرد.

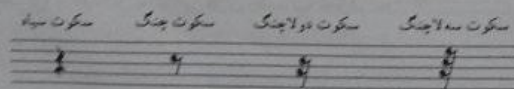
شکل شماره ۱۱

ب) سکوت سفید که علامت آن خط کوتاهی است که روی خط سوم حامل قرار می‌گیرد.

شکل شماره ۱۲

ج) سکوت سیاه و سکوت چنگ و سکوت دو لاچنگ و سکوت سه لاچنگ هر کدام علامات مشخصی زیر را دارند و جای معینی روی خطوط حامل ندارند و مقدار کشش آن‌ها به ترتیب به اندازه‌ی یک سیاه و یک چنگ و یک دو لاچنگ و یک سه لاچنگ است.

شکل شماره ۱۳

۱۴. اگر طرف راست نتى نقطه گذاشته شود نصف کشش آن نت به خودش اضافه می شود، مثلاً کشش نت سفید نقطه دار برابر می شود با یک سفید به اضافه یک سیاه: $\dot{d} = d + \flat$ در مورد سکوت ها نیز به همین ترتیب عمل می شود.

$$\begin{array}{l} \dot{o} = o + \flat \\ \dot{p} = p + \flat \\ \dot{m} = m + \flat \\ \dot{f} = f + \flat \\ \dot{c} = c + \flat \\ \dot{g} = g + \flat \end{array}$$

شکل شماره ۱۴

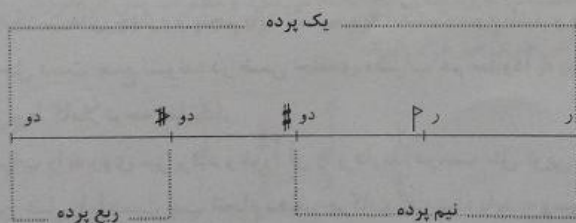
۱۵. در بعضی مواقع صدای نت ها به وسیله علامت تغییردهنده (یا علامت عَرَضی) کمی بم تر و یا زیرتر می شوند. علامت مزبور به شرح زیر است:

الف) دیز # (dièse) اگر قبل از نتى قرار گیرد صدای آن نت را نیم پرده زیر می کند.
 ب) بَمُل ♭ (bémol) اگر قبل از نتى قرار گیرد صدای آن نت را نیم پرده بم می کند.
 ج) بَکَار ♮ (bécarre) اگر قبل از نتى قرار گیرد تأثیر علامت گذشته را خنثا می کند و صدای نُت را به حالت طبیعی برمی گرداند.

د) سُرِ ♯ (sori) اگر قبل از نتى قرار گیرد صدای آن نت را ربع پرده زیر می کند.

ه) کُرُن ♮ (koron) اگر قبل از نتى قرار گیرد صدای آن نت را ربع پرده بم می کند.

چنانچه بخواهیم فواصل دو نت را با استفاده از علامت فوق الذکر روی یک خط نمایش دهیم شکل آن مانند مثال زیر خواهد بود:

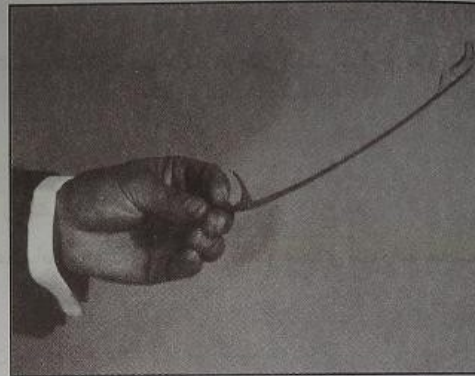
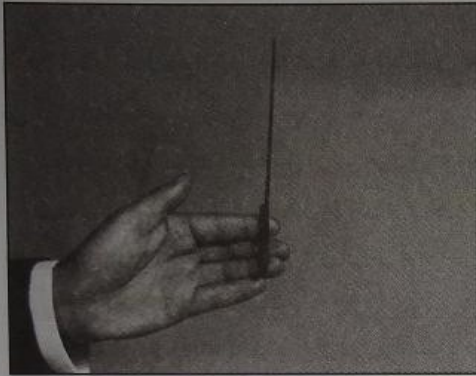
شکل شماره ۱۵

باید دانست که فاصله ی نت های «دو» تا «دو سُرِ» و «دو» تا «ر کُرُن» دقیقاً ربع پرده نیست بلکه این اندازه، تقریبی است.

۱. باید توجه داشت که فواصل نت های «دو» تا «ر»، «ر» تا «می»، «فا» تا «شُل»، «شُل» تا «لا» و «لا» تا «سی»، به طور طبیعی یک پرده و فواصل نت های «می» تا «فا» و «سی» تا «دو» نیم پرده است.

نکات عملی:

- برای آن که در حین فرا گرفتن تئوری مختصر فوق، از موسیقی عملی هم بی بهره نباشید بهتر است طبق دستورهای زیر فعلاً با مضراب‌های سنتور روی میز تمرین کنید تا دست‌های شما به گرفتن مضراب و زدن آن عادت کند.
- راست و مستقیم روی صندلی در مقابل میزی که در حدود ۶۰ سانتی‌متر بلندی داشته باشد می‌نشینید^۱ (یعنی به اصطلاح قوز نکنید).
 - حلقه‌ی مضراب‌های سنتور را بین سه انگشت اول، دوم و سوم (شست، سبابه و وسطی) قرار می‌دهید.

شکل شماره‌ی ۱۶

- فراموش نکنید که انگشت‌های چهارم و پنجم باید چسبیده به انگشت سوم باشند و پشت سر هم و یا زیر هم قرار گیرند، یعنی در داخل دست جمع نشوند؛ در ضمن حلقه‌ی مضراب هم حدوداً به بند اول انگشت دوم و سوم برسد (به عکس‌های مربوط کاملاً توجه نمایید).
- با دست راست مضراب را به روی میز بزنید و فوراً آن را بردارید، درست مثل تویی که به زمین زده می‌شود. پس از کمی سکوت این عمل را با دست چپ انجام دهید. حرکات گفته‌شده باید به وسیله‌ی میچ انجام شود نه با انگشت یا آرنج.

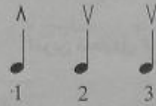

تمرین شماره‌ی ۱

«تمرین فوق و همچنین تمرین‌های بعدی را باید متجاوز از بیست بار دنبال هم اجرا کنید.»

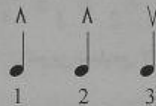
۱. این اندازه برای افراد متوسط‌القامه است و الاً برای بچه‌ها و یا اشخاص بلندقد باید به نسبت قد آن‌ها میز بلندتر و یا کوتاه‌تر باشد.

- (۸) علامت زدن مضراب با دست راست و (۷) علامت زدن مضراب با دست چپ است و چنان‌که می‌دانیم این علامت \wedge برای نشان دادن مقدار سکوتی است که باید بین هر یک از مضراب‌های دست چپ و راست رعایت بشود.
- برای اجرای تمرین فوق با صدای بلند بشمارید: یک... دو... سه... چهار. بین هر شماره به اندازه‌ی مساوی فاصله بگذارید؛ در ضمن شماره‌های 1 و 3 را با مضراب به روی میز بزنید و شماره‌های 2 و 4 را سکوت کنید. تمرین فوق باید با کمال تأنی و ملایمت و بدون عجله انجام گیرد و به هیچ وجه تند اجرا نشود.

تمرین شماره‌ی ۲

- اگر مضراب را خیلی محکم در دست بگیرید اجرای آن خیلی خشک و با فشار خواهد شد؛ و اگر خیلی آزاد در دست نگه دارید در موقع اجرا انگشتان به حرکت درمی‌آیند. پس بهتر است حد متوسط آن را در نظر بگیرید. یعنی نه خیلی محکم و نه خیلی آزاد. در ضمن همیشه سعی کنید که سر مضراب به طرف بالا متمایل باشد.

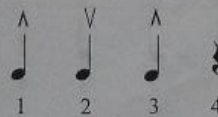
تمرین شماره‌ی ۳

- (یادآوری ۱) حرکت مضراب به وسیله‌ی میج انجام می‌شود و مضراب پس از خوردن به میز باید فوراً برداشته شود و در فاصله‌ی ۲۰ سانتی‌متری میز قرار گیرد.

تمرین شماره‌ی ۴

- این علامت (x) برای زدن مضراب‌های هر دو دست با هم و در آن واحد است که به آن‌ها مضراب‌های جفت گفته می‌شود. دقت کنید که هر دو مضراب در یک آن با هم به روی میز فرود آیند و فقط صدای یک ضربه از آن‌ها به گوش برسد.

تمرین شماره‌ی ۵

□ شماره‌ها با تانی و فواصل منظم و مساوی شمرده شوند. بعد از کمی تمرین باید به دست‌های خود نگاه کنید که آیا درست مضراب‌ها را در دست گرفته‌اید یا نه و بعد از اصلاح مجدداً شروع به تمرین کنید.

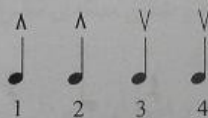
تمرین شماره‌ی ۶

□ در موقع اجرا از شمردن با صدای بلند خودداری نکنید. برای این که مضراب کاملاً از روی میز بالا بیاید باید بلافاصله پس از زدن ضربه به میز حلقه‌ی مضراب را محکم در دست نگه دارید، زیرا به این ترتیب خودبه‌خود سر مضراب به طرف بالا متمایل می‌شود.

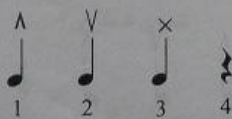
تمرین شماره‌ی ۷

□ (یادآوری ۲) همیشه سعی کنید که تمرین‌ها با تانی و بدون عجله و بدون آن‌که تند شوند اجرا گردند و متوجه باشید که بعد از مقداری تمرین حرکت دست و مضراب شما خودبه‌خود تند می‌گردد. در این موقع باید کمی سکوت کنید و مجدداً تمرین را به آهستگی شروع نمایید.

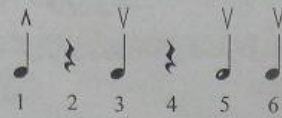
تمرین شماره‌ی ۸

□ (یادآوری ۳) مضراب روی میز باقی نماند بلکه مثل چوبی که به زمین زده می‌شود باید محکم به میز خورده و فوراً برداشته شود و در ضمن دقت شود که در موقع مضراب زدن فقط سر مضراب به میز بخورد نه آن‌که قسمتی از ساقه‌ی مضراب.

تمرین شماره‌ی ۹

□ برای آن که صدای میز برای شما و دیگران مزاحمتی ایجاد نکند بهتر است حوله یا پارچه‌ی ضخیمی روی میز بپهن کنید و روی آن مضراب بزنید.

تمرین شماره‌ی ۱۰

□ تمرین‌های فوق را با دقت و توجه اجرا کنید. آن‌ها را سهل ننگرید، زیرا همین مضراب‌زدن‌هاست که اساس نوازندگی صحیح شما را تشکیل می‌دهد. چنانچه نتوانید خوب مضراب بزنید صدای خوب از ساز شما خارج نمی‌شود؛ در نتیجه هرچقدر که مطالب‌تان را خوب و شیرین بزنید، باز شنونده از ساز شما محظوظ نخواهد شد. بهتر است پیش از آن که به درس‌های بعدی بپردازید مجدداً از اول یک مرتبه‌ی دیگر تمام درس‌های مضراب‌ها را تکرار و اجرا نمایید تا خوب دست شما قوت گیرد و به راه افتد.

* * *

(نمودار شناسایی نت‌ها روی سنتور)

سیم‌های سفید	سیم‌های زرد

طرز فراگرفتن نت‌ها روی سنتور:

۱. نت‌ها را به همان ترتیب که روی صفحه‌ی فوق نشان داده شده با صدای بلند نام ببرید و روی سنتور محل آن را پیدا کنید و با مضراب راست و چپ به طور متوالی بزنید.
۲. بدون آن‌که به صفحه‌ی فوق نگاه کنید نتی را از روی شکل شماره‌ی ۱۸ به دلخواه نام ببرید و باز محل آن را روی سنتور پیدا کنید و با مضراب روی آن بزنید.

شکل شماره‌ی ۱۸

۳. نتی را روی سنتور به دلخواه با مضراب بزنید و اسم آن را بلند بگویید. سپس محل آن را روی شکل شماره‌ی ۱۸ پیدا کنید. سه عمل فوق آن قدر باید تکرار گردد تا به محض آن‌که نام نتی برده می‌شود، چشم محل آن را روی سنتور تعیین کند.

— حال که قرار شد با مضراب به روی سیم‌های سنتور زده شود، چون اولین باری است که مضراب شما به روی سنتور زده می‌شود، بهتر است نکات زیر را که بعضی از آن‌ها تاکنون چندین بار تذکر داده شده مجدداً به دقت مورد توجه قرار دهید.

- سعی کنید مضراب کاملاً به سیمی که مورد نظر شماست اصابت کند و سیم‌های بالاتر و پایین‌تر آن به صدا در نیاید.
- مضراب را پس از آن‌که به سیم مربوط زده شد فوراً بردارید و در ۱۵ سانتی متری سنتور قرار دهید.
- ضمن آن‌که توجه شما به پیدا کردن نت‌ها روی کاغذ است دقت نمایید که بی‌جهت مضراب شما روی سیم‌ها نیفتد و صداهای نامربوط هر چقدر هم ضعیف باشد از ساز خارج نشود.
- مضراب نباید روی سیم‌ها باقی بماند یعنی مضراب روی سیم‌ها گذاشته و با درنگ برداشته نشود، بلکه به سیم‌ها زده شود و فوراً بالا بیاید.
- فاصله‌ی محل فرود آمدن مضراب روی سیم‌ها با حرکت‌ها تقریباً ۴ سانتی متر است سعی کنید مضراب شما نه زیاد نزدیک به حرکت‌ها و نه زیاد در وسط سنتور زده شود.
- برای زدن مضراب روی سیم‌های زرد و یا سفید و یا پشت حرکت بدن خود را به این طرف و آن طرف حرکت ندهید. این عمل وظیفه‌ی آرنج و بازوی شماست که برای زدن روی سیم‌های مختلف به اطراف حرکت کند. بدن همیشه ثابت است. در ضمن محل سنتور را به خاطر زدن روی سیم‌های مختلف از جای خود حرکت ندهید.
- اگر زیاد روی سنتور خم شوید، یعنی به اصطلاح قوز کنید، به تمام سطح سنتور مسلط نخواهید بود و چشم‌های شما نمی‌تواند تمام صفحه‌ی سنتور را زیر نظر بگیرد. پس بهتر است که راست و مستقیم بنشینید و از بالا به صفحه‌ی سنتور نگاه کنید.^۱

۱. بعضی از تذکرات فوق در آینده هم برای یادآوری گفته خواهند شد. اگر درس‌های قبلی را درس مضراب زدن روی میز به دقت زده و کاملاً به دستورهای داده شده توجه کرده باشید، مضراب شما صدای اصلی ساز را از آن خارج خواهد کرد.

چنانچه در نمودار شناسایی نت‌ها روی سنتور (شکل شماره‌ی ۱۷) دقت شود نت‌های «می» و «فا» در دو محل مختلف روی سنتور و در روی حامل در یک محل قرار دارند به شرح زیر:

الف) نت «می» روی خط اول هم در محل حرکت هشتم سیم‌های زرد موجود است و هم در محل حرکت اول سیم‌های سفید و همچنین نت «می» بین خط چهارم و پنجم هم در محل حرکت هشتم سیم‌های سفید موجود است و هم در محل حرکت اول سیم‌های پشت حرکت.

اگر به نت‌های فوق‌الذکر در درس‌های بعدی برخوردیم برای این‌که بدانیم کدام حرکت را باید در نظر بگیریم فعلاً که در دوره‌ی مقدماتی قرار داریم می‌توانیم به طریق زیر عمل نماییم.

معمولاً سیم‌های حرکت اول با سیم‌های حرکت هشتم هم صدا نیستند بلکه به اندازه‌ی ربع پرده از لحاظ کوک با هم فرق دارند. به این ترتیب اگر علامت کُرُن ۲ قبل از نت «می» باشد باید آن را روی حرکت اول بزیم در غیر این صورت باید از حرکت هشتم استفاده شود. ضمناً گاهی برای استفاده از سیم‌های حرکت هشتم علامت بِمَل قبل از نت «می» گذاشته می‌شود و گاهی هم عدد ۸ که نماینده‌ی حرکت هشتم است برای تأکید روی نت «می» قرار می‌گیرد. ب) نت «فا»ی بین خط اول و دوم، هم در محل حرکت نهم سیم‌های زرد موجود است و هم در محل حرکت دوم سیم‌های سفید و همچنین نت «فا»ی روی خط پنجم، هم در محل حرکت نهم سیم‌های سفید موجود است و هم در محل حرکت دوم سیم‌های پشت حرکت.

برای نشان دادن آن‌که از کدام حرکت باید برای نت فا استفاده شود روی نت‌ها شماره گذاری می‌شود. به این ترتیب که اگر روی نت فا شماره‌ی ۹ باشد باید از حرکت نهم استفاده شود و اگر شماره‌ی ۲ گذاشته شود باید از حرکت دوم استفاده نمود (در ضمن اگر شماره‌ای گذاشته نشده باشد باید نت فا را حتماً روی حرکت دوم اجرا کرد زیرا برای استفاده از حرکت نهم باید حتماً شماره‌ی ۹ روی آن ذکر شده باشد).

طرز نشستن و گرفتن مضراب

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

یک میزان

خط میزان

♩ = 48

شماره 1

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

- علامات بمل (b) و کُرُن (p) که بعد از کلید سل قرار گرفته‌اند به نام علامات ترکیبی (سرکلید یا سلاح کلید) نامیده می‌شوند و مربوط به کوک سنتور هستند و چون در این مورد هنوز بحثی به میان نیامده بهتر است فعلاً توجهی به آن‌ها نشود.
- کسر $\frac{4}{4}$ که معمولاً به نام چهار چهارم خوانده می‌شود، برای نشان دادن ضرب آهنگ است یعنی باید هر چهار ضرب را از یکدیگر تفکیک نمود.
- خطوطی که عمود بر حامل بوده و بعد از هر چهار نت قرار گرفته‌اند برای جدا کردن هر چهار ضرب از یکدیگر هستند تا در شمارش آن‌ها اشتباهی پیش نیاید. این خطوط را خط میزان گویند و فاصله‌ای را که بین دو خط میزان قرار دارد یک میزان می‌نامند.
- فاصله‌ی محل فرود آمدن مضراب روی سیم‌ها با خرک تقریباً ۴ سانتی‌متر است.

The image shows a musical score for Santouri, consisting of six staves of music. The score is written in 2/4 time with a tempo marking of quarter note = 48. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The notation includes various notes, rests, and articulation marks such as accents (^) and breath marks (V). There are repeat signs in the second and fifth staves.

- در آخر هر قطعه برای نشان دادن خاتمه‌ی آهنگ دو خط عمودی نزدیک به هم می‌گذارند که به نام «دولاخت» خوانده می‌شود.
- شماره‌ی 2 که روی نت «فا» گذاشته شده برای آن است که آن نت را روی سیم‌های خرک دوم (پشت خرک) اجرا کنیم نه روی خرک نهم از سیم‌های سفید.
- علامت دولاخت و دو نقطه به طوری که ملاحظه می‌شود در سطر دوم به طرف راست متمایل و در سطر پنجم به طرف چپ؛ منظور آن است که نت‌های حدفاصل این دو علامت را دوبار اجرا کنیم.
- علامت (P) که در جلوی نت‌های (ر) سیم‌های زرد قرار گرفته برای تغییر کوکی است که معمولاً در سنتور ایجاد می‌شود.

www.santouriha.ir santouriha@yahoo.com

□ علامت (p) جلوی نت «می» برای آن است که نت مزبور روی سیم‌های خرک اول سفید زده شود نه روی سیم‌های خرک هشتم زرد.

□ شماره‌های 8 که روی نت «می» گذاشته شده منظور زدن آن نت روی سیم‌های خرک هشتم است گویا این که طبق یادآوری قبلی برای زدن روی نت «می» سیم‌های خرک اول باید علامت (p) جلوی آن نت باشد و در این جا خودبه‌خود چون علامت مذکور را ندارد، نمی‌توانیم از سیم‌های خرک اول استفاده کنیم. مع‌هذا برای تأکید و یادآوری، شماره‌ی 8 روی نت «می» قید شده است.

□ علامت (b) جلوی نت «لا» مربوط به کوک ساز است که در این کتاب مورد بحث ما نیست.

www.santouriha.ir

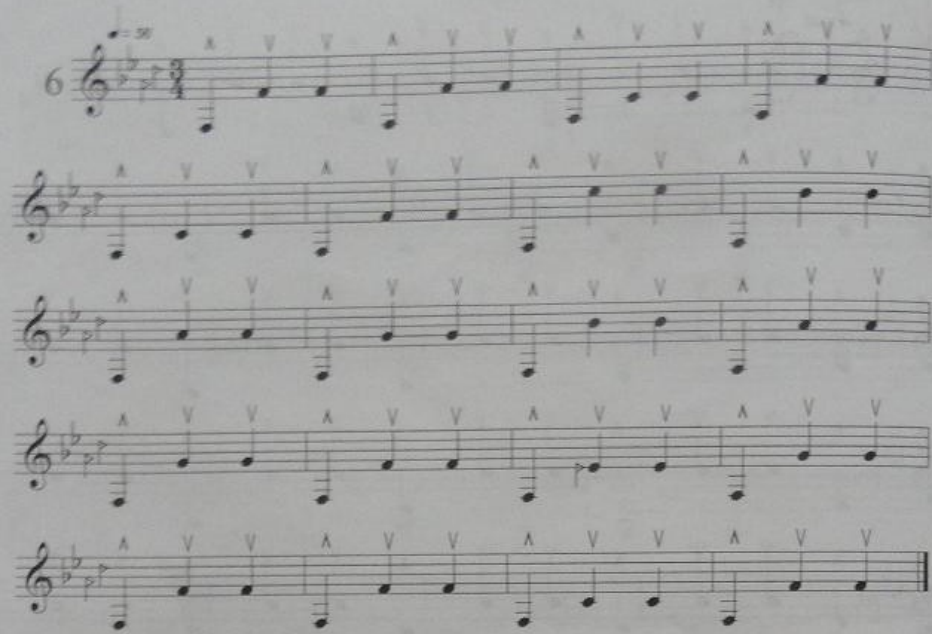
santouriha@yahoo.com

5 $\text{♩} = 56$

□ اکنون که قطعات چهار ضربی یا $\frac{4}{4}$ را خوب فرا گرفتید، باید قطعات سه ضربی را یاد بگیرید؛ این قطعات را به صورت سه چهارم $\frac{3}{4}$ می نویسند یعنی هر میزان مجموعاً باید از سه ضرب تشکیل شده باشد که در قطعه‌ی فوق از سه سیاه که نماینده‌ی سه ضرب است تشکیل می شود. در این حالت برای هر میزان باید فقط سه شماره شمرده شود.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

□ سعی کنید مضراب‌ها کاملاً به سیم مخصوص به خود اصابت کند و سیم‌های بالاتر یا پایین‌تر از آن به صدا درنیاید. در سطر چهارم میزان سوم جلوی نت می‌دوم علامت p گذاشته نشده زیرا همان علامت اول شامل آن نت هم می‌شود چون هر دو در یک میزان قرار گرفته‌اند.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

80

ز بوی زلف تو مفتونم ای گل ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

ز رنگ روی تو دلخونم ای گل ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

من عاشق ز عشقت بیقرارم ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

تو چون لیلی و من مجنونم ای گل ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

جونی جونی ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

بار جونی ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

رشتی و مازندرونی ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

من مبرم تنها می مونی ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳ ۱ ۲ ۳

□ اجرای این قطعه که یکی از ترانه‌های محلی ایران به نام جونی جونی است از لحاظ زدن مضراب و نت خوانی ساده ولی از لحاظ نگهداری ضرب مشکل است، و باید دقیقاً برای هر کدام از ضرب‌ها چه سکوت و چه نت یک شماره حساب کنید و با تأنی کامل اجرا نمایید. ملایمت و سنگینی را در اجرای قطعات فراموش نکنید و از تند زدن مصرّاً بپرهیزید.

خطوط منحنی (—) که روی بعضی از نت‌ها قرار گرفته به منظور آن است که آن دو نت را متصل به هم اجرا کنیم و فعلاً برای اجرای آن‌ها کافی است که نت اول را کمی قوی‌تر و نت دوم را که معمولاً با مضراب چپ است، کمی ضعیف‌تر بزنیم.

www.santouriha.ir santouriha@yahoo.com

9

□ در آینده خواهیم دید که نت های سیاه را طور دیگری اجرا می کنند ولی فعلاً کافی است که هر نت سیاه را با یک مضراب (چپ یا راست همان طوری که مضراب گذاری شده) کاملاً با تائی و بدون عجله بزنید.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

10 ⁻⁹⁶

The image shows a page of musical notation for a Santouri piece. It consists of ten staves of music. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, and rests. There are also dynamic markings like accents (^) and breath marks (V). The piece starts with a tempo marking of 96. The notation is written in a style typical of Iranian musical manuscripts.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

11

□ در درس مضراب‌های جفت دقت بیشتری لازم است زیرا هر دو مضراب باهم در آن واحد به روی سنتور فرود می‌آیند؛ این نوع مضراب‌ها قبلاً هم روی میز تمرین شده، ولی در این جا باید دقت نمود که مضراب‌ها درست روی سیم‌های مخصوص به خود فرود آیند؛ البته دست راست از نظر موقعیت همیشه کمی عقب‌تر از دست چپ خواهد بود زیرا سیم‌های سفید کمی جلوتر از سیم‌های زرد قرار دارند.

12

□ قطعه‌ی فوق به صورت دوضربی است و به نام دوچهارم $\frac{2}{4}$ خوانده می‌شود و در هر میزان آن فقط باید دو شماره حساب کرد.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

♩ = 64

13

چه شود به چهره‌ی زرد من

نظری ز راه وفا کنی

که اگر کنی همه درد من

به یکی نظاره دوا کنی

تو کمان کشیده و در کمین

که زنی به تیرم و من غمین

همه‌ی غم بُرد از همین

که خدا نکرده خطا کنی

□ آهنگ فوق یکی از قطعات ردیف موسیقی ایرانی بوده و به نام نصیرخانی معروف است به همین وزن به همین حالت قطعه‌ی دیگری در آواز ابو عطا موجود است که به نام چهارباغ یا چهارپاره معروف است؛ به نظر من بهتر این بود که نام این قطعه را همان چهارباغ یا چهارپاره در ماهور می‌گذاشتند، زیرا حالت‌های دیگری در ردیف ماهور هست که می‌توان بر آن‌ها نام نصیرخانی نهاد.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

14

- علامت پمبل که در جلوی نت‌های «می» قرار گرفته برای زدن آن‌ها به سیم‌های حرکت هشتم است نه سیم‌های حرکت اول.
- برای اجرای دوپل نت‌ها همان‌طور که نشان داده شده همیشه دست چپ جلوتر از دست راست قرار می‌گیرد.

15 تصنیف هزار آفرین

جانا هزاران آفرین بر جانت از سر تا قدم

صانع خدائی کین وجود

آورده بیرون از عدم

۱. می‌زده به شمشیر جفا ۲. سعدی بنالیدی ز ما

۱. می‌رفت و می‌گفت از فقا ۲. مردان نمانند از الم

- در میزان اول و همچنین میزان‌های شبیه به آن، همان‌طور که نشان داده شد، هم می‌توان به اندازه‌ی دو ضرب سکوت نمود و هم می‌توان به جای دو ضرب سکوت دو مضراب راست روی نت «فا» به‌طور ملایم اجرا نمود؛ بهتر است هر دو نوع را تمرین کنید.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

□ قطعه فوق به تام در قفس ساخته‌ی استاد فقید ابوالحسن صبا است، که به صورت خیلی ساده و مقدماتی برای شاگردان مبتدی بازنویسی شده است.

در این جا می‌توانید قطعات قبلی را به استثنای شماره‌های 8، 13، 14، و 15 کمی تندتر اجرا کنید ولی به‌طور کلی باید از سرعت زیاد پرهیز کنید.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

□ اصطلاح *simile* یعنی «مثل میزان قبل» منظور نوع مضربایی است که در میزان قبل استفاده شده که باید در بقیه‌ی میزان‌ها هم مثل میزان اول زده شود. در میزان چهارم جلوی نت «می» دوم علامت *p* گذاشته نشده زیرا همان علامت اول شامل آن نت هم می‌شود چون هر دو در یک میزان قرار گرفته‌اند.

□ علامت 8--- که در زیر نت‌ها قرار گرفته یعنی مقدار میزان‌هایی که روی نقطه‌چین قرار دارند هشت نت (به اندازه‌ی یک هنگام یا اکتاو) پایین‌تر (بم‌تر) اجرا شوند یعنی درست همان نت‌ها روی سیم‌های زرد؛ این عمل مخصوصاً به خاطر آشنایی شاگرد با این علامت انجام شده است.

19 $\text{♩} = 84$

simile

□ چون می دانیم که به غیر از مضراب راست و چپ مضراب دیگری نداریم، لذا وقتی مضراب‌های چپ تعیین شدند خودبه‌خود معلوم می‌شود که بقیه‌ی نت‌ها باید با مضراب راست اجرا گردند. این عمل معمول‌ترین نوع مضراب‌گذاری سنتور است.

20 $\text{♩} = 63$

تکرار دو میزان قبل

21 $\text{♩} = 44$

گل گندم شکفته

گل گندم یار

می کارن همچین و همچون

گل گندم

می چینن همچین و همچون

گل گندم یار

گل گندم یار

گل گندم یار

گل گندم یار

گل گندم یار

گل گندم یار

D.C.

- ضرب این قطعه که از ترانه های محلی ایران و به نام گل گندم است، همان طوری که در اول آهنگ نشان داده شده $\frac{6}{8}$ (شش هشتم) است که در هر میزان آن شش چنگ قرار دارد، برای حساب کردن ضرب آن (یعنی وزن خوانی)، همان طور که شماره گذاری شده، به جای آن که برای هر سیاه یک شماره به حساب بگذاریم، باید برای هر سیاه نقطه دار که برابر سه چنگ است یک شماره حساب کنیم. البته اکنون می توانیم شماره ها را کمی تندتر بشماریم، ولی فراموش نشود که حتی الامکان باید از تندزدن پرهیز کنید.
- علامت D.C. که در آخر قطعه گذاشته شده مخفف اصطلاح یا عبارت *Da capo* است معادل معنی «از اول» در فارسی، یعنی قطعه را دوباره از اول شروع کرده و تا آخر بزنید.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

22 $\text{♩} = 69$

□ این قطعه در ردیف موسیقی ملی ما به نام شتر نامیده شده، در حقیقت هم تقلیدی از زنگ شتر است. معمولاً این قطعه را در دستگاه همایون اجرا می‌کنند، ولی چون کوک سنتور فعلاً دستگاه شور است و به علاوه منظور ما عمل آوردن این نوع مضراب مخصوص است، مانعی ندارد که در این کوک اجرا شود.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

چهارمضراب ترک

The image shows a musical score for a piece titled 'چهارمضراب ترک' (Chaharmusrab Turk). The score is written on ten staves of music. The first staff begins with a tempo marking of quarter note = 40. The music is in a 4/8 time signature and a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic patterns, such as eighth and sixteenth notes, and rests. There are several repeat signs (double bar lines with dots) and first/second endings (marked with '1' and '2'). Fingerings are indicated by numbers 1, 2, and 3. The piece concludes with a final double bar line.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

گرایلی

24 $\text{♩} = 52$

□ در سطر پنجم میزان دوم نت «دو» که ریز نوشته شده به نام حروف کوچک نامیده می شود و بایستی بلافاصله به نت بعد از خود بچسبید. در حقیقت ارزش آن به اندازه ی یک سه لایچنگ یا حتا چهار لایچنگ است، منتها وقتی به این صورت نوشته می شود از لحاظ کشش ارزش نداشته و جزء ضرب های میزان محسوب نمی شود.

II $\text{♩} = 52$

- قطعه‌ی فوق که از سه قسمت تشکیل شده و به نام گرایلی معروف است جزئی از ردیف موسیقی ملی است؛ اصل این آهنگ ترکی است و گاه به صورت آواز نیز در دستگاه شور خوانده و یا زده می‌شود.
- این علامت که در فارسی به نام نقطه‌ی توقف نامیده می‌شود و اروپایی‌ها به آن *fermata* یا *point d'orgue* می‌گویند، علامتی است که روی هر نت یا سکوتی قرار گیرد کشش آن نت و یا آن سکوت به دلخواه نوازنده بوده و هر قدر که مایل باشد می‌تواند آن نت را بکشد و یا سکوت را ادامه دهد.

در این جا می‌توانید قطعات قبلی به خصوص شماره‌های 17، 18، 19، و 20 را کمی تندتر بزنید (به استثنای شماره‌ی 21).

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

چهارمضراب دشتی

25 $\text{♩} = 40$

سه مضراب ابو عطا

26

1 2

2

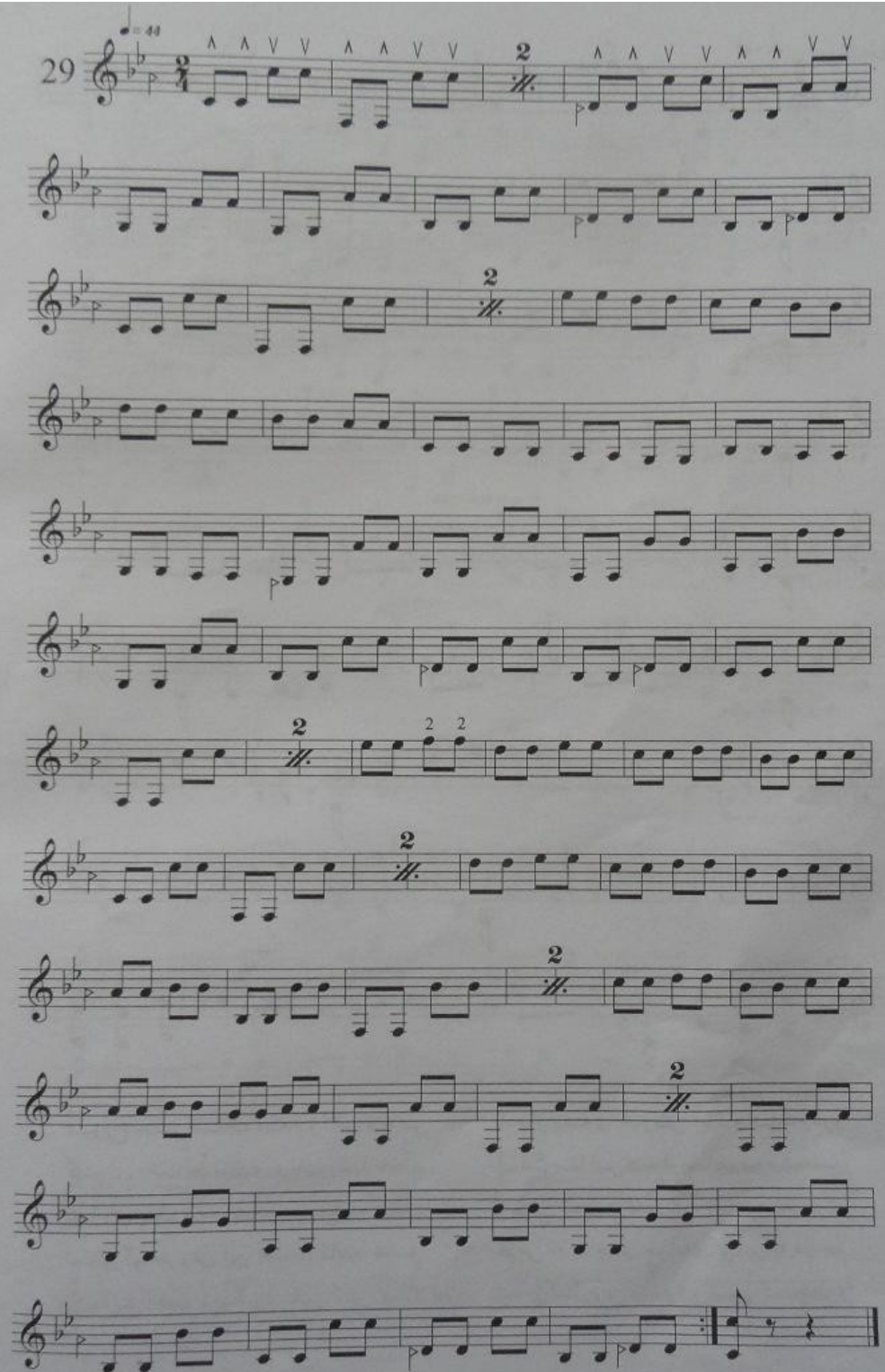
2

2

Musical score for 'Shahr-e Ashob' in 3/4 time, key of B-flat major. The score consists of 12 staves of music. The first staff is numbered 27 and includes a tempo marking of quarter note = 66. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The notation includes dynamic markings such as 'p' and 'f', and articulation marks like accents and slurs. The score concludes with a double bar line.

28 $\text{♩} = 54$

The musical score is written on 11 staves. It starts with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 54. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several dynamic markings, including accents (v) and slurs. The score includes repeat signs and first/second endings. The piece concludes with a double bar line.

29

30 $\text{♩} = 48$

یادم از کشته‌ی خویش آمد و هنگام درو
گفت با این همه از سابقه نومید مشو
از فروغ تو به خورشید رسد صد پرتو
خرمن مه به جوی خوشه‌ی پروین به دو جو
تاج کاووس ربود و کمر کیخسرو

مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو
گفتم ای بخت بخسبیدی و خورشید دمید
گر روی پاک و مجرد چو مسیحا به فلک
آسمان گو مفروش این عظمت کاندرا عشق
تکیه بر اختر شبگرد مکن کین عیار

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

جَنَانِی

31 $\text{♩} = 56$

الا اگر بیم دهمی بیار از سیوی دوست

که چرخه چرخه می‌کشد

مرا همی بسوی دوست

که چرخه چرخه می‌کشد

مرا همی بسوی دوست

32

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

حربی

33 $\text{♩} = 60$

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

□ رنگ حربی و رنگ شهر آشوب از رنگ‌های بسیار قدیمی هستند که جزئی از ردیف موسیقی به‌شمار می‌آیند.

چهارمضراب سه گاه

34 $\text{♩} = 50$

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

35

The musical score consists of 12 staves of music. It begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 3/4 time signature. The first staff is marked with a tempo of 'Allegretto'. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, often beamed together. Fingerings are indicated by numbers 1 through 6 below the notes. Some notes are marked with a 'V' above them, likely indicating vibrato or a specific articulation. The score includes repeat signs and ends with a double bar line.

ضربی ترک از حبیب سماعی

36 $\text{♩} = 72$

پادشه خوبان (تصنيف قديمي)

37 $\text{♩} = 68$

ای پادشه خوبان

داد از غم تنهایی

دل بی تو به جان آمد

وقت است و که باز آیی

ای درد تو هم درمان در بستر بیماری

ای یاد تو هم مونس و

در گوشه تنهایی

شناختی و مهجوری

دور از تو چنانم کرد

کز دست و بخواهد شدو

پایان شکیبایی

کز دست و بخواهد و شدو

پایان شکیبایی

در اثر تجربیاتی که در چند سال گذشته با تدریس کتاب حاضر به دست آمد، متوجه شدم که شاید برای عده‌ای از هنرجویان محتوای این کتاب جهت نواختن ردیف‌های مخصوص سنتور کافی نبوده و احیاناً بعضی از آن‌ها قدرت کافی در این امر به دست نیاورده باشند. (به خصوص در مورد ریزها و تکیه‌ها) لذا تمرینات بعدی را به آن اضافه نمودم و امیدوارم که بعد از فراگرفتن و تمرین آن‌ها بعد از دو ماه (که به این ترتیب مجموعاً تمام کتاب شش ماه طول خواهد کشید) کاملاً قادر به نواختن گوشه‌های ردیف‌های سنتور شده باشند.

تذکری که در مورد این تمرین‌ها لازم به نظر می‌رسد آن است که هنرجویان باید بدانند که قطعات مذکور فقط جنبه‌ی تمرین (اتود یا آگزرسیس) داشته و در هر حال آهنگ چندان خوشی از آن‌ها به گوش نخواهد رسید لذا حوصله‌ی بیشتری لازم است که آن‌ها را به اندازه‌ی کافی تمرین کرده و به قدرت نوازندگی خود آن قدر بیافزایند که وقتی شروع به فراگرفتن آوازهای موسیقی ایرانی می‌کنند توانایی کافی آن‌ها موجب درک بیشتری از موسیقی را برای ایشان فراهم آورده و پیش از آن که گرفتار طرز نواختن آوازاها باشند از حالات موسیقی درک لذت نمایند. لذا توصیه می‌کنم بعد از آن که یک دوره‌ی تمرین‌های بعدی را تا آخر — با مترونوم نوشته شده در بالای آن‌ها — فراگرفتند مجدداً به اول آن‌ها برگشته و کمی (نه زیاد) تندتر آن‌ها را تمرین نمایند تا این که مطمئن شوند که به راحتی می‌توانند آن‌ها را اجرا نمایند.

ضمناً چنانچه هنرآموزان محترم تشخیص دادند که دروس مذکور به عنوان یک جلسه‌ی درس برای هر کدام از آن‌ها زیاد خسته کننده است توصیه می‌شود که هر تمرین را به چندین بخش تقسیم کرده و در ضمن تدریس دروس قبلی کتاب در لابه‌لای آن‌ها یک بخش از تمرین‌ها را نیز تعلیم دهند، به طوری که شاگردان تا درس سی و هفتم احتمالاً تعداد زیادی از تمرین‌ها (و شاید هم تمام آن‌ها) را بدون آن که زیاد متوجه یکنواختی آن‌ها بشوند فراگرفته باشند، و بعد از درس سی و هفتم برای تجدیدنظر در آن‌ها با سرعت بیشتر یک دور مرور شوند. در تمرین‌های مذکور همیشه یک میزان طرز اجرای نت‌های میزان‌های بعدی را مشخص کرده است.

فرامرز پایور

The musical score is written on seven staves in a single system. It begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 96. The first measure contains a triplet of eighth notes, with fingerings 1, 3, 2 indicated above. Subsequent measures feature various ornaments (V) and triplets. The score includes dynamic markings such as *p* (piano) and *p* (piano) in later measures. The piece concludes with a double bar line.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

□ علامت *triolet* (تریوله) به معنی آن است که مجموع مدت زمان سه نت در مدت زمان کشش دو نت اجرا شود (در نمونه‌ی بالا سه سه‌لاچنگ باید در مدت زمان کشش دو سه‌لاچنگ اجرا شود).

II $\text{♩} = 80$

The musical score consists of ten staves. The first staff includes a tempo marking of $\text{♩} = 80$ and a sequence of vibrato markings (V) above the notes. Below the first staff, there is a sequence of numbers: 1 2 3 4 5 6. The second staff has a *p* marking. The fifth staff features dynamic markings *f*, *p*, *f*, and *p*. The eighth staff includes trill markings (*tr*) above several notes. The score concludes with a double bar line.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

III $\text{♩} = 92$

IV $\text{♩} = 96$

The image displays a handwritten musical score for a Santouri piece. The music is written on ten staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a time signature of 8/4. A tempo marking of $\text{♩} = 100$ is present. The melody starts with a series of eighth notes, followed by a section of sixteenth notes with six 'V' markings above the staff. The bass line consists of a steady pattern of quarter notes. The score concludes with a double bar line.

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

VI

$\text{♩} = 108$

V V V V V V V

۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴

tr

tr

tr

f *p*

1. 2.

9

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

□ چنانکه ملاحظه می شود بین میزان پنجم سطر نهم و میزان اول سطر دهم (طرز اجرا و طرز نوشتن این نوع مضراب ها) اختلافی هست که نباید حمل بر بی توجهی شود زیرا میزان اول سطر دهم عملاً به صورت میزان آخر سطر نهم اجرا می شود، به خصوص در آوازاها.

I $\text{♩} = 66$

II $\text{♩} = 92$

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

IV $\text{♩} = 80$ $\frac{6}{16}$

V

VI $\text{♩} = 112$

The musical score consists of ten staves. The first staff is marked 'VI' and has a tempo marking of a quarter note equal to 112. The key signature is two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, often beamed together. There are several measures with rests. The final staff concludes with a double bar line and a fermata over the last note, with the marking '4-3-' above it.

www.santouriha.ir

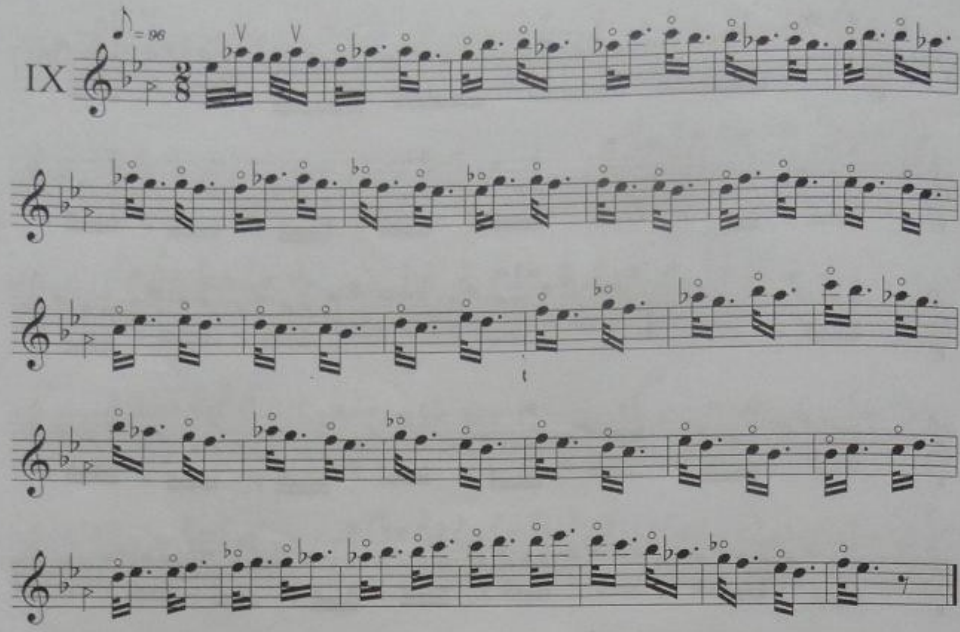
santouriha@yahoo.com

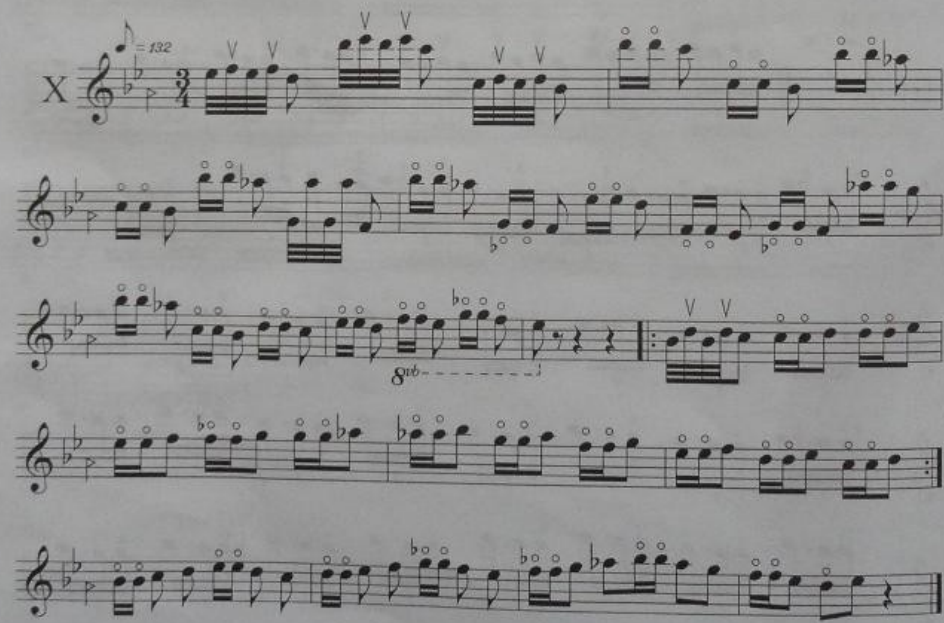
VII $\text{♩} = 104$

VIII $\text{♩} = 96$

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

IX

X

www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

XI $\text{♩} = 72$

The musical score consists of ten staves of music. It begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 3/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 72. The score includes various rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes, and is heavily ornamented with 'V' (vibrato) and '3-' (triplets) markings. There are first and second endings indicated by '1.' and '2.'.

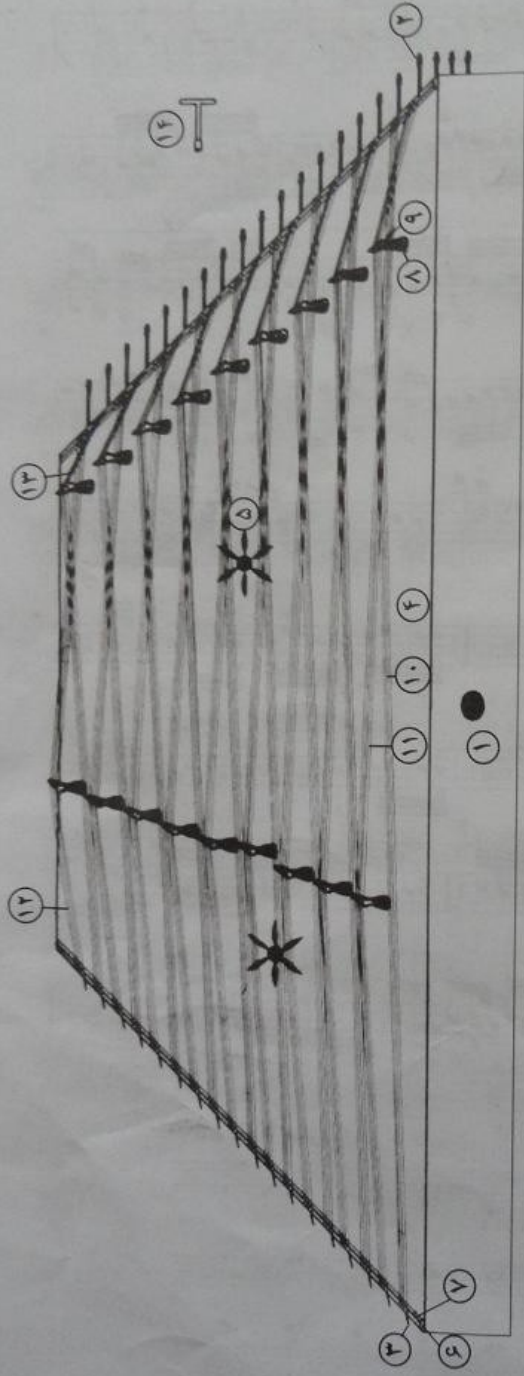
www.santouriha.ir

santouriha@yahoo.com

کوک سنتور برای اجرای آهنگ‌های این کتاب

Three staves of musical notation showing the correct fingering for the Santouri instrument. The notation uses numbers 1-4 to indicate finger placement on the strings.

سنتور باید قبلاً به وسیله هنرآموز به ترتیب فوق کوک شود.

۱. کلاف
۲. گوشه
۳. سیم گیر
۴. صفحه‌ی ستور
۵. گل ستور
۶. شیطانک
۷. مفتول سیمی روی شیطانک

۸. خرک
۹. مفتول سیمی روی خرک
۱۰. سیم‌های زرد «پزیسیون اول»
۱۱. سیم‌های سفید «پزیسیون دوم»
۱۲. سیم‌های سفید پشت خرک «پزیسیون سوم»
۱۳. سیم‌های زرد پشت خرک «پزیسیون چهارم»
۱۴. کلید برای کوک ستور

۱. حلقه‌ی مضراب
۲. ساقه‌ی مضراب
۳. سر مضراب